

Diplomski studij arheologije

Naziv kolegija: Rano i srednje brončano doba u Karpatskoj kotlini

Nositelj: dr. sc. Hrvoje Potrebica, izv. prof.

Izvođač: dr. sc. Daria Ložnjak Dizdar, znan. sur.

ECTS: 4

Trajanje: jedan semestar, 1. semestar diplomskog studija

Status kolegija: izborni

Oblik nastave: predavanje, 2 sata tjedno

Uvjeti za upis kolegija: nema

Ciljevi kolegija: Upoznavanje studenata s kulturnim grupama koje su obilježile rano i srednje brončano doba u Karpatskoj kotlini i snažno utjecale na razvoj prapovijesnih zajednica srednje Europe. Cilj kolegija je predstavljanje prostornih krugova i komunikacijskih mreža između ondašnjih zajednica koje su se u vrijeme ranog i srednjeg brončanog doba modificirale dinamikom razvoja tehnologije brončanih predmeta, pri čemu upravo istočni dio Karpatske kotline ima veliki značaj zbog ležišta sirovina. U okviru ovog kolegija predstaviti će se materijalna i duhovna kultura zajednica ranog i srednjeg brončanog doba u Karpatskoj kotlini na temelju tipologije i kronologije nalaza kao i njihovi međusobni odnosi.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Kolegij se temelji na zacrtanim ciljevima ukupnog programa studija arheologije, on ima svoje mjesto u upoznavanju studenata s različitim arheološkim razdobljima, izvorima za njihovo proučavanje, njihovim osnovnim obilježjima, teoretskom pristupu i praktičnoj povjeri postavljenih teorija.

Korištene metode: predavanje uz pomoć računala, pregledavanje i upoznavanje konkretnog arheološkog materijala, ali i u stalnom postavu Arheološkog muzeja u Zagrebu i ciljanim posjetama drugim muzejima u Hrvatskoj, rasprave o viđenome.

Sadržaj kolegija: Primjer razvoja zajednica ranog i srednjeg brončanog doba na prostoru Karpatske kotline čiji dio je i prostor Hrvatske. Predstavljanje problema odnosa kulturnih zajednica, proizvodnih i komunikacijskih mreža u ranom i srednjem brončanom doba u Karpatskoj kotlini. Razmatranje osnovnih metodoloških principa pri proučavanju materijalne kulture ranog i srednjeg brončanog doba u okvirima europske kronologije.

Studentske obveze: pismeni i usmeni ispit

Raspored rada po tjednima:

1. Uvod u kolegij (uvod u temu, način rada i literaturu)
2. Rano brončano doba u istočnom dijelu Karpatske kotline (istočna Slovačka, Rumunjska, istočna Mađarska)
3. Rano brončano doba u Potisju i kraj tell-kultura
4. Rano brončano doba u zapadnom dijelu Karpatske kotline (zapadna Mađarska, sjeverna Hrvatska, sjeverna Bosna, istočna Austrija, zapadna Slovačka)
5. Litzen – stil, kultura
6. Vatinska kultura
7. Grupe inkrustirane keramike
8. Kronologije i ostave ranog brončanog doba u Karpatskoj kotlini
9. Belegiš kultura
10. Kultura grobnih humaka – istočni krug
11. Srednje brončano doba u zapadnom dijelu Karpatske kotline
12. Kronologije i ostave srednjeg brončanog doba u Karpatskoj kotlini
13. Proizvodnja i razmjena brončanih predmeta u srednjem brončanom dobu u Karpatskoj kotlini
14. Kontinuitet i diskontinuitet srednjeg u kasno brončano doba u Karpatskoj kotlini

Obavezna literatura:

Kulturen der Frühbronzezeit das Karpatenbeckens und Nordbalkans, (Hrsg. N. Tasić), Beograd 1984.

I. Bóna, Bronzezeitliche Tell-Kulturen in Ungarn, u: Bronzezeit in Ungarn, Forschungen in Tell-Siedlungen an Donau und Theiss, Frankfurt a. M. 1992, 9-39.

S. Forenbaher, Radiocarbon dates and absolute chronology of the central European Early bronze Age, *Antiquity* vol. 67 number 255, London 1993., 218-220, 235-256.

M. Guštin, Starejša bronasta doba v Prekmurju, Horizont pramenaste (Litzen) keramike, Zbornik Soboškega Muzeja 8, Murska Sobota 2005, 85-98.

V. Kiss, Data to the Eastern Relations of Transdanubian Incrusted Pottery Culture, u: The Early and Middle Bronze Age in the Carpathian Basin, Proceedings of the International

Symposium in Alba Iulia, 24-28 September 1997, ed. by H. Ciugudean-F. Gogâltan, Bibliotheca Musei Apulensis VIII, Alba Iulia 1998, 161-189.

V. Kiss, The Middle Bronze Age in the western part of Hungary (An overview), u: Studien zur Mittel- und Spätbronzezeit am Rande der Südostalpen, hrsg. G. Tiefengraber, UPA Band 148, Bonn 2007, 15-35.

V. Kiss, Middle Bronze Age Encrusted Pottery in western Hungary, *Varia Archaeologica Hungarica XXVII*, Budapest 2012.

N. Majnarić-Pandžić, Srednje brončano doba u istočnoj Slavoniji, Izdanja HAD-a sv. 9, Zagreb 1984., 63-90.

N. Tasić, Pojava i razvoj kultura srednjeg bronzanog doba južnopanonske zone (istorijska slika), Zbornik Matice srpske 41, Novi Sad 1990, 25-39.

S. Vranić, *Belegiš, Stojića gumno-nekropola spaljenih pokojnika*, Muzej grada Beograda, Posebna izdanja X, (ur. S. Todorović), Beograd 2002.

B. Hänsel, *Beiträge zur Chronologie der Mittleren Bronzezeit im Karpatenbecken I, II*, Bonn 1968.

J.-W. Neugebauer, *Bronzezeit in Ostösterreich*, St. Pöllten 1994, 1-194.

Z. Benkovsky-Pivovarová, Zum neuesten Forschungsstand über die Litzkeramik in Österreich, u: Die Frühbronzezeit im Karpatenbecken und in den Nachbargebieten, International Symposium 1977 Budapest-Velem, Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften Beiheft 2, Budapest 1981., 29-38, 237-240.

T. Kovács, Die topographische und chronologische Stelle der Szeremle-kultur in der Bronzezeit des südlichen Karpatenbeckens, u: Gomolava 1, Chronologie und Stratigraphie der vorgeschichtlichen und Antiken Kulturen der Donauniederung und Südosteuropas, (hrsg. N. Tasić-J. Petrović), Novi Sad 1988., 155-167.

Izborna literatura:

T. Kemenczei, Der ungarische Donaauraum und seine Beziehungen am Ende der Hügelgräberbronzezeit, u: Beiträge zur Geschichte und Kultur der mitteleuropäischen Bronzezeit, Teil I, hrsg. V. Furmánek-F. Horst, Berlin-Nitra 1990, 207-228.

Z. Benkovsky-Pivovarová, Zu Entwicklungsprozessen der mittleren Bronzezeit in Nordostungarn und dem aliegenden Teil der Slowakei, ArchAustriaca Band 73, Wien 1989, 49-56.

B. Hänsel - P. Medović, Vorbericht über die jugoslawische-deutschen Ausgrabungen in der Siedlung von Feudvar bei Mošorin (Gem. Titel, Vojvodina) von 1986-1990, BRGK 72 (1991), Frankfurt a. M. 1992., 45-204.

T. Kovács, Die topographische und chronologische Stelle der Szeremle-kultur in der Bronzezeit des südlichen Karpatenbeckens, u: Gomolava 1, Cronologie und Stratigraphie der vorgeschichtlichen und Antiken Kulturen der Donauniederung und Südosteuropas, (hrsg. N. Tasić-J. Petrović), Novi Sad 1988., 155-167.

V. Kiss, The role of the Danube in the Early and the Middle Bronze Age of Carpathian Basin, Varia Archaeologica Hungarica XXVI, 2011, 211-239.